

2.4 Inkoop

De rijksoverheid heeft in 2010 stappen gezet om haar inkoop en aanbestedingen verder te professionaliseren. Een van de prioriteiten was het uitbreiden van categoriemanagement. Dat betekent dat voor iedere categorie producten of diensten één departement een inkoopstrategie bepaalt en rijksbreed inkoop. Hiermee is een basis gelegd voor het beperken van het aantal inkooppunten zoals aangegeven in het uitvoeringsprogramma Compacte Rijksdienst.

Om een professionele manier van inkoop te ondersteunen, zijn de vorderingen van het programma Elektronisch Bestellen en Factureren van groot belang. Ter ondersteuning van aanbestedingen is in 2010 een training ontwikkeld voor inkopers en aanbesteders. Voor eenduidige juridische advisering aan de departementen over de toepassing van de aanbestedingsregels is eind 2010 een bedrijfsjuridische adviescommissie van start gegaan. Bovendien zijn enkele instrumenten ontwikkeld die helpen bij de toepassing van de nieuwe aanbestedingswet, die nog moet worden aangenomen.

Categoriemanagement

Categoriemanagement betekent dat departementen niet meer alleen voor zichzelf bepaalde producten of diensten inkoop, maar dat ieder ministerie een of meer categorieën inkoop voor alle departementen gezamenlijk. Bovendien stelt ieder ministerie voorafgaand aan het inkoop voor zijn eigen categorie een inkoopstrategie vast. Het gaat om goederen en diensten die meerdere departementen regelmatig gebruiken.

Categoriemanagement is een van de manieren waarop de rijksoverheid haar inkoop professionaliseert. Deze moderne en efficiënte manier van inkoop levert financiële voordelen op. En ook de kwaliteit van het inkoop en van de ingekochte producten en diensten neemt toe.

Resultaten 2010

Voor de volgende categorieën was in 2010 categoriemanagement operationeel:

Ministerie	Categorie
Financiën	Post
VROM	Vervoer
Defensie	Energie
SZW	Kantoorinrichting
SZW	Kantoorartikelen
Justitie	Drukwerk
Justitie	Papier
Defensie	Dienstvoertuigen
OCW	Schoonmaak
LNV	Catering
VenW	ERP-systemen (enterprise resource planning)
BZK	Telecommunicatie
BZK	Uitzendkrachten
Financiën	Vakliteratuur en abonnementen
AZ	Communicatie
Defensie, Financiën, Justitie en BZK	Hardware

Naam: Jan van Nunen
Functie: Categoriemanager post
Organisatie: Belastingdienst

“Acht miljoen brieven, een dubbeltje per stuk goedkoper”

Steeds meer producten en diensten die het Rijk nodig heeft, worden centraal ingekocht. Dit zogenoemde categoriemanagement is in 2010 verder uitgebreid. De post was in 2009 de eerste categorie waarvoor een centrale inkoopstrategie is ontwikkeld. Categoriemanager Jan van Nunen vertelt hoe dit in de praktijk werkt.

Wat doet een categoriemanager?

“Mijn drie collega’s en ik doen namens 158 overheidsorganisaties zaken met de markt. Maar voor we de markt opgaan, bepalen we met de deelnemers wat de behoefte is. Iedereen vindt zijn eigen wensen uniek, maar door ze te vereenvoudigen kunnen we de vraag bundelen en voordeliger inkopen. Ook proberen we de vraag zoveel mogelijk af te stemmen op wat de leveranciers standaard aanbieden. Vervolgens zetten we de aanbesteding uit en sluiten we een contract af. Alle partijen kunnen dan gebruikmaken van de aantrekkelijke tarieven uit de raamovereenkomst. Ook hebben ze geen omkijken

naar zaken als aanbestedingsvoorwaarden en contractbeheer.”

158 organisaties, dat klinkt als een heel breed werkteerrein?

“We maken afspraken voor bijna het hele Rijk: niet alleen de departementen en de diensten die daaronder vallen, maar ook hogescholen, universiteiten en ziekenhuizen. In totaal gaat het om een omzet van 110 miljoen euro per jaar. Die omzet betreft overigens niet alleen post, maar ook koeriersdiensten en vervoer van goederen. Het gaat vooral om regelmatig vervoer van goederen tussen vaste plaatsen, denk aan monsters voor Rijkswaterstaat of de Voedsel- en Warenautoriteit die naar een laboratorium moeten.”

Welke successen hebben jullie geboekt in 2010?

“Door de liberalisering van de postmarkt kregen we bij de aanbesteding inschrijvingen van verschillende bedrijven. Uiteindelijk hebben we een raamovereenkomst afgesloten met Sandd en TNT. Sandd bezorgt weliswaar maar twee keer per week, maar in veel gevallen kan dat

best. Daardoor waren we in 2010, bij een mailing van de Belastingdienst van acht miljoen brieven, een dubbeltje per brief goedkoper uit. Dat is een besparing van 800.000 euro.

In dit contract konden we bovendien een lagere prijs bedingen omdat we afspraken hebben gemaakt over centrale facturering en betaling. Dat betekent dat één organisatie, namelijk de Belastingdienst, de leveranciers betaalt en de kosten in rekening brengt bij de gebruikers.”

Wat staat er nog op uw wensenlijst?

“Ik verwacht niet dat we voor volgende contracten nog scherpere tarieven kunnen bedingen. Maar er is nog wel winst te halen als onze deelnemers meer gebruik gaan maken van de nieuwe mogelijkheden. We moeten managers gaan overtuigen van de voordelen. Zij hebben nooit zoveel aandacht gehad voor de post en vinden het wel makkelijk om het te blijven doen zoals het altijd ging.”

Elektronisch bestellen en factureren

Elektronisch bestellen en factureren leidt tot minder administratieve lasten, snellere betaling van facturen en beschikbaarheid van managementinformatie. Om de hele rijksoverheid en haar leveranciers te laten profiteren van deze voordelen, is in 2008 het programma Elektronisch Bestellen en Factureren (EBF) gestart. Deze rijksbrede invoering past ook in de ontwikkeling om de samenwerking binnen de rijksoverheid zo veel mogelijk te stimuleren. Op deze manier kunnen de ministeries zich met één gezicht naar hun leveranciers presenteren.

Resultaten 2010

In 2010 zijn de voorzieningen die elektronisch bestellen en factureren mogelijk moeten maken, verder ontwikkeld. De zogenoemde DigiInkoop moet drie voorzieningen gaan omvatten, namelijk de berichtenverkeervoorziening, de inkoopvoorziening en de beheervoorziening.

Berichtenverkeervoorziening

De berichtenverkeervoorziening is een soort 'elektronisch postkantoor' waarlangs alle elektronische berichten rondom het inkoopproces lopen. Zo'n voorziening was binnen het Rijk al voorhanden, te weten DigiPoort. In 2010 is de DigiPoort daarom als elektronische berichtenverkeervoorziening voor EBF aangewezen. Het is immers efficiënt om één digitale toegangspoort te hebben die alle digitale communicatie tussen het Rijk en leveranciers verzorgt.

Alle rijksoverheden hebben zich in de loop van 2010 aangesloten op de DigiPoort, zodat bedrijven vanaf 1 januari 2011 hun facturen elektronisch bij de rijksoverheid kunnen indienen. Het gebruik van de DigiPoort is voor de bedrijven gratis.

Beheervoorziening

In 2010 is eveneens besloten om het beheer van DigiInkoop neer te leggen bij [Logius](#). Deze dienst digitale overheid van het ministerie van BZK, is immers de eigenaar van de DigiPoort.

Inkoopvoorziening

Voor de inkoopvoorziening heeft Logius half december 2010 een aanbesteding gepubliceerd.

Naar aanleiding van Kamervragen van mevrouw Van der Burg is in de aanbesteding voor het EBF 2.0 systeem in het programma van eisen rekening gehouden met de mogelijkheid om een marktplaats voor de inhuur van tijdelijk extern personeel te ondersteunen. Veel overheidsorganisaties, die een (Europese) aanbesteding moeten organiseren voor de inhuur externe flexkrachten, zien het marktplaatsconcept als een volwaardig alternatief of aanvullend instrument om een geschikte kandidaat te selecteren. Uit de praktijk bij UWV is gebleken dat zo'n marktplaats alleen kan werken met een adequate digitale ondersteuning.

E-factureren

Naast het programma EBF, onder verantwoordelijkheid van het ministerie van BZK, bestond het project e-factureren, onder verantwoordelijkheid van het ministerie van EZ. Technisch gezien ging het in beide gevallen om dezelfde elektronische factuur. Daarom is in 2010 besloten de realisatie van de e-factuur te integreren binnen het programma EBF en bestuurlijk onder verantwoordelijkheid van het ministerie van BZK te brengen.

Aanbestedingen

Oprachten van het Rijk worden vanaf de daarvoor vastgestelde drempelwaarden aanbesteed volgens Europese procedures. Hierbij worden de aanbestedingsregels niet altijd correct toegepast. Dit is onder andere terug te zien in de jaarverantwoording van de departementen. Daarin signaleert de Algemene Rekenkamer al enkele jaren achtereenvolgende problemen bij de Europese aanbesteding. Daarom zijn maatregelen genomen om de inkoop binnen de rijksoverheid te verbeteren.

In 2010 zijn verschillende stappen gezet. Er is een voorstel voor de Aanbestedingswet ingediend en in aanvulling daarop is gewerkt aan beleidsmaatregelen bedoeld om de kwaliteit van de inkoop te verbeteren. Verder is de bedrijfsjuridische advisering binnen de rijksoverheid gebundeld en is een training ontwikkeld voor inkopers en aanbesteders.

Aanbestedingswet

Begin 2010 heeft de toenmalige minister van EZ een nieuw voorstel voor de Aanbestedingswet ingediend bij de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel biedt een uniform kader voor het aanbesteden van opdrachten, bedoeld voor aanbestedende diensten en bedrijven in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten. Ook beoogt het wetsvoorstel het midden- en kleinbedrijf een betere toegang te bieden tot overheidsopdrachten. Om die reden is het proportionaliteitsbeginsel in de wet opgenomen. Dit houdt in dat geen eisen mogen worden gesteld die niet in verhouding staan tot het product of de dienst waarvoor de aanbesteding is uitgeschreven.

Beleidsmaatregelen

Omdat aanbesteden maatwerk is, kan niet alles in regelgeving worden afgedekt. Daarom heeft de minister van EZ in aanvulling op de Aanbestedingswet beleidsmaatregelen voorgesteld. In 2010 is in dat kader gewerkt aan:

- Richtsnoeren voor Leveringen en Diensten, vooral bedoeld om de inkoopprocessen van de decentrale overheden te harmoniseren;
- Gids Proportionaliteit, een uitwerking van het proportionaliteitsbeginsel;
- TenderNed, dat het systeem voor elektronisch aanbesteden moet worden voor alle overheidsorganisaties in Nederland.

Juridische kaders

Eind 2010 is, in lijn met de toenemende samenwerking binnen de rijksoverheid, de bedrijfsjuridische advisering binnen het Rijk gebundeld in de Commissie Bedrijfsjuridisch advies. Deze commissie geeft (vooral over het aanbestedingsrecht) gevraagd en ongevraagd adviezen en voorziet in de juridische kaders voor de rijksoverheid. Een van die kaders is ARBIT 2010 (Algemene Rijksinkoopvoorwaarden bij IT-opdrachten), een belangrijke mijlpaal. Deze voorwaarden zijn afgestemd op de specifieke aard van IT-overeenkomsten, die onder meer door de rol van licenties afwijken van andere contracten.

Training voor inkopers en aanbesteders

Om de inkoop en aanbesteding verder te professionaliseren ontwikkelen de Rijksacademie voor Bedrijfsvoering en de Rijksacademie voor Financiën en Economie een training voor inkopers en aanbesteders van de overheid. Deze training is bedoeld om hen te ondersteunen in hun veranderende rol. Van hen wordt steeds meer verwacht dat zij kunnen meedenken in de fase waarin de behoefte wordt bepaald. Ook moeten zij kennis hebben van bedrijfsvoeringsvraagstukken die hun eigen departement overstijgen, zoals marktonderzoek, logistiek, administratieve afhandeling en contractbeheer.